

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวจัดเป็นอุตสาหกรรมบริการแขนงหนึ่งที่ประเทศต่างๆ ในโลกปัจจุบันต่างตระหนักถึงความสำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมให้แก่ประเทศได้อย่างน่าพอใจ กล่าวคือนอกจากช่วยลดปัญหาการขาดดุลการค้าและดุลการชำระเงินแล้ว ยังช่วยสร้างงานและกระจายรายได้ไปสู่ประชาชนในหลายสาขาอาชีพ นอกจากนี้ยังส่งผลให้เกิดการสร้างสรรคสิ่งใหม่ๆ ในท้องถิ่น เช่น โรงแรม กัตาคาร ร้านอาหาร และอื่นๆ อีกด้วย ซึ่งส่งผลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมรายได้ประชาชาติอันเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศไทยโดยรวม

อย่างไรก็ดี แม้ว่าการท่องเที่ยวจะกลายเป็นสิ่งที่จะช่วยส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไปแล้วก็ตาม แต่ในทางกลับกันผลกระทบที่เกิดขึ้นยังไม่เป็นที่ตระหนักกัน ทั้งๆ ที่ตามความเป็นจริงแล้ว การท่องเที่ยวเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อเนื่องหลายประการ กล่าวคือ ผลที่ได้จากการก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานประเภทต่างๆ ที่มีไว้บริการแก่นักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะสนามบิน ท่าเรือ ถนน หรือสถานที่พักผ่อนก็ดี สามารถส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งทางกายภาพ และสังคมได้ทั้งสิ้น เช่น ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) เช่น ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ธรณีวิทยา ทัศนียภาพ สิ่งแวดล้อมทางชีวภาพหรือชีวภูมิศาสตร์ (Biogeographical Environment) เช่น ป่าไม้ สัตว์ป่า สัตว์น้ำและพืชพรรณธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม (Cultural Environment) หรือสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น โบราณวัตถุ โบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น จากผลกระทบดังกล่าวซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นผลมาจากการใช้ที่ดินที่ขาดการควบคุม (Uncontrolled Landuse) เกิดการใช้ที่ดินอย่างไม่เหมาะสม ไม่เป็นไปตามผังที่วางไว้ ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมาอีก เช่น ปัญหาน้ำเสีย ขยะ และสิ่งปฏิกูลต่างๆ

นอกจากนี้ ปัญหาการบุกรุกพื้นที่สาธารณะประโยชน์ รวมถึงการเข้าครอบครองและใช้ประโยชน์ในที่ดินสาธารณะด้วย มีหลายลักษณะ เช่น การบุกรุกจับจองพื้นที่โดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ที่พบคือการจับจองพื้นที่ภูเขาหรือป่าสงวนเพื่อสร้างสถานที่ตากอากาศ การบุกรุกพื้นที่เกาะ ชายหาด พื้นที่ป่าชายเลนเพื่อใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยวอื่นๆ และการบุกรุกพื้นที่แหล่งน้ำเพื่อสร้างเรือนแพที่พักหรือร้านอาหาร เป็นต้น อีกลักษณะคือการรุกล้ำที่สาธารณะที่ติดกับพื้นที่ของตน เช่น การรุกล้ำ สร้างอาคารยื่นลงไปแม่น้ำลำคลองหรือชายหาดสาธารณะ เป็นต้น ทั้งนี้รวมไปถึงการปลูกสร้างเพิง และแผงลอยในที่สาธารณะเพื่อดำเนินกิจกรรมในด้านต่างๆ เช่น เพิงขายอาหาร เครื่องดื่ม หรือแผงลอยขายสินค้าที่ระลึกตามแหล่งท่องเที่ยว โดยทั่วไปทั้งชายหาด น้ำตก วัด และโบราณสถานต่างๆ ปัญหาความแออัดในอาคารสิ่งปลูกสร้างก็เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นมากในแหล่งท่องเที่ยวที่กำลังได้รับความนิยม ความแออัดดังกล่าวจะเป็นไปในรูปของเพิงพักขายอาหาร เครื่องดื่ม หาบเร่ แผงขายสินค้าของที่ระลึกและอาคารตึกแถวต่างๆ ซึ่งมีการก่อสร้างและจัดวางอย่างไม่เป็นระเบียบ ก่อให้เกิดทัศนียภาพของกิจกรรมบริการมากกว่ากิจกรรมด้านการท่องเที่ยว และที่สำคัญคือแหล่งท่องเที่ยวจะเสื่อมโทรมเร็วตัวอย่างแหล่งท่องเที่ยวที่ประสบปัญหาอยู่ในปัจจุบันนี้ เช่น การสร้างบาร์เบียร์ที่เกาะภูเก็ต และเกาะสมุย การสร้างตึกแถว หรือศูนย์การค้าติดกับวัดหรือโบราณสถานในเขตตัวเมืองเชียงใหม่ เป็นต้น

ประเทศไทยได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่มีชื่อเสียงในด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งหนึ่งของโลก แหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวอย่างมากนั้น ได้แก่ เชียงใหม่ พัทยา บางแสน ภูเก็ต เกาะสมุย และเกาะเสม็ด จังหวัดระยอง เป็นต้น เขตเทศบาลตำบลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นอีกเขตหนึ่งที่มีความสนใจจากนักท่องเที่ยวมาก เพราะนอกจากมีแหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาดแล้ว ยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และศาสนสถานอีกด้วย จึงมีการลงทุนก่อสร้างที่พักในรูปแบบต่างๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน พบว่ามีความขัดแย้งกันอย่างรุนแรงในด้านการใช้ที่ดินที่ไม่เหมาะสม เนื่องจากขาดการวางแผนและการควบคุมการใช้ที่ดิน ดังจะเห็นได้จากการก่อสร้างอาคารในหลายๆบริเวณที่ขาดระเบียบ ทั้งด้านความแออัด ความสูง ลักษณะและประเภทอาคาร จึงมีอาคารสูงตั้งอยู่ริมชายหาดเป็นระยะๆ โดยเฉพาะช่วงระหว่างหาดหัวหินถึงเขาตะเกียบ จึงถือได้ว่าในเขตเทศบาลตำบลหัวหินเป็นพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้ ต้องมีการศึกษาดูแลเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการจัดการและป้องกันมิให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งรูปแบบการกระจายทางพื้นที่ มีการกระจายแบบกระจุกตัว เช่น คอนโดมิเนียมสูงๆ ทำให้เกิดความแออัด ซึ่งจะมีปัญหาในการให้บริการระบบ

สาธารณสุขปโภคและการป้องกันการเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อม แต่ถ้ามีการกระจายตัวมากเกินไป ก็จะมีการลงทุนสูงในการให้บริการสาธารณสุขปโภค

ในการวางแผนการใช้ที่ดินยังขาดเครื่องมือในการติดตามเพื่อสำรวจ ดังนั้นในการสำรวจทางภูมิศาสตร์นี้ จะได้นำเทคโนโลยีด้านระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์มาใช้ เพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วและการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพสามารถใช้ตอบคำถามทางสารสนเทศได้

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการเปลี่ยนแปลงและการกระจายทางพื้นที่ ของการใช้ที่ดินเพื่อการท่องเที่ยว ในเขตเทศบาลตำบลหัวหิน ในปี พ.ศ.2529 และปี พ.ศ.2539

1.3 แนวเหตุผล

การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยในเขตเทศบาลตำบลหัวหินใน ปี พ.ศ.2529 ถึง พ.ศ.2539 มีการกระจายตัวตามแนวพื้นที่ที่ติดทะเลมากกว่าพื้นที่ทางด้านตะวันตกของเขตเทศบาล

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

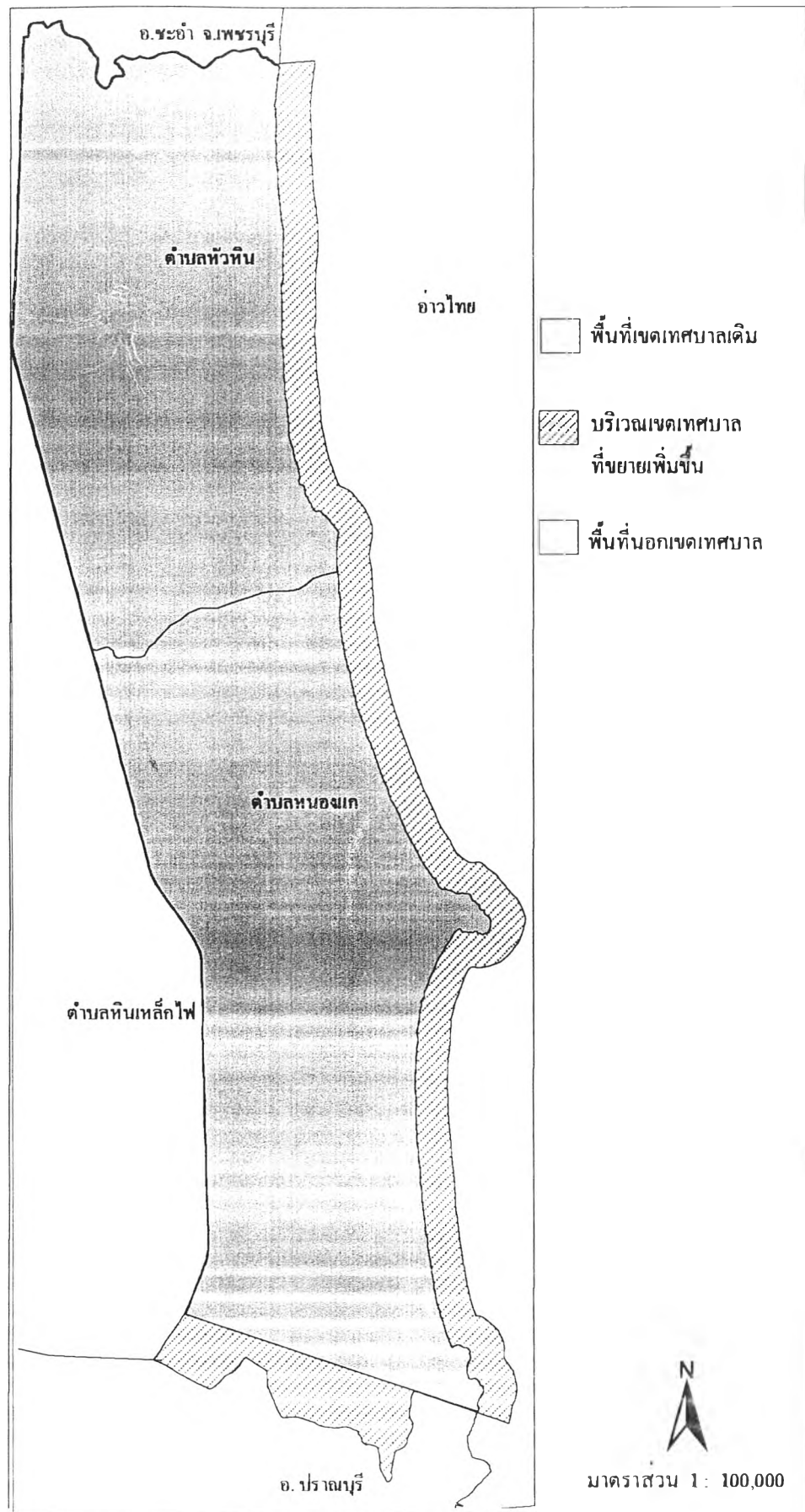
1. พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นพื้นที่ที่อยู่ในเขตเทศบาลตำบลหัวหินจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ 2 ตำบล คือ ตำบลหัวหินและตำบลหนองแก มีพื้นที่ทั้งหมด 86 ตารางกิโลเมตร แต่เดิมนั้น เทศบาลตำบลหัวหิน มีพื้นที่ 72 ตารางกิโลเมตร ต่อมาเมื่อท้องที่นอกเขตเทศบาลตำบลหัวหิน ได้เจริญขึ้นและมีชุมชนอยู่หนาแน่น จึงได้ตราพระราชกฤษฎีกาขยายเขตเทศบาลตำบลหัวหินขึ้นใหม่ ตามประกาศพระราชกฤษฎีกา ณ วันที่ 26 มิถุนายน 2538 ให้มีพื้นที่เพิ่มขึ้น (ภาพ 1.1)

2. ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น

2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ที่ดินของเขตเทศบาลตำบลหัวหิน ในปี พ.ศ.2529 และปี พ.ศ.2539

2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับประเภทของอาคารที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

2.3 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมของอาคารต่าง ๆ อันเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ภาพ 11 แผนที่แสดงอาณาเขตของเทศบาลตำบลหัวหิน

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

1. การเตรียมการเบื้องต้น

- ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์และระบบฐานข้อมูล งานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ คู่มือ รายงานการวิจัยและเอกสารต่างๆ

- ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน กิจกรรมต่างๆ อันเกี่ยวกับการท่องเที่ยว การออกแบบสอบถาม และการออกสำรวจพื้นที่จริง

2. นำเข้าข้อมูลโดยใช้โปรแกรม Arc/Info ดังนี้

- ทำการดิจิไทซ์ (Digitizing) ข้อมูลกราฟิก

- นำเข้าข้อมูลลักษณะประจำ (Attribute)

3. การแสดงผลและนำเสนอข้อมูล

4. การวิเคราะห์และการเสนอแนะ

5. การสรุปผลการวิจัย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบรูปแบบการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในเขตเทศบาลตำบลหัวหิน ในปี พ.ศ.2529 ถึง พ.ศ. 2539

2. ทำให้ทราบลักษณะการใช้ที่ดินเพื่อการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลตำบลหัวหิน

3. สามารถใช้ประกอบการวางแผนผังสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ กำหนดมาตรการเพื่อวางแผนป้องกันความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม และตรวจสอบรูปแบบการใช้ที่ดินได้

4. สามารถใช้เทคนิคของการศึกษานี้ไปประยุกต์กับพื้นที่อื่นได้